

Szkoła Podstawowa

im. Jana Długosza

w Rzgowie

A.D. MMV

Mądrość narodowa

*„Ze wszystkich przeto nauk żadna
nie wydaje się tak święta i wzniosła
jak ta, która nas uczy dziejów.*

*Z niej bowiem dowiadujemy się, jak żyć
uczciwie i porzucamy złe dla dobrego.”*

*Jan Długosz, Roczniki
czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*

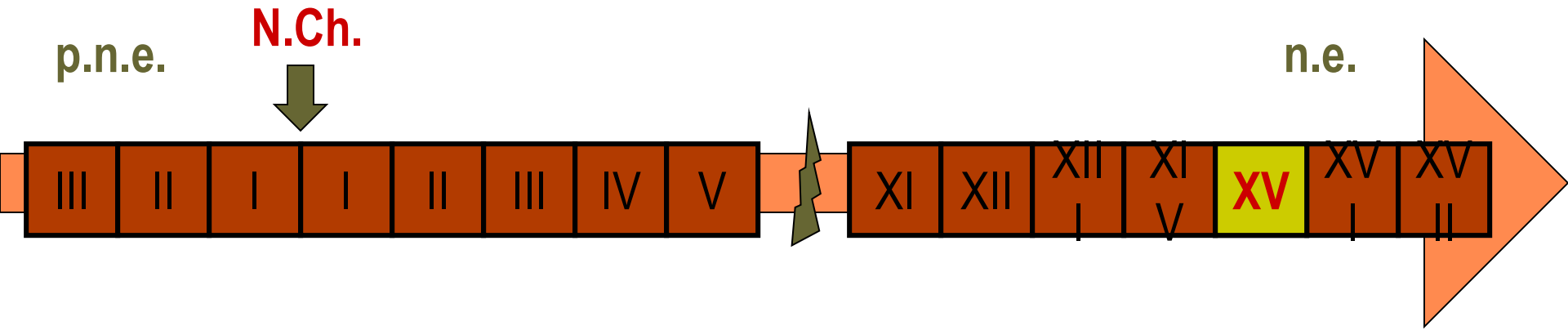
*Hej! Przybądźcie młodzi, starzy –
posłuchajcie o losach męża sławnego.
Szerokim echem niech się niesie,
iż Jan Długosz patronem
Szkoły Podstawowej w Rzgowie został.*

A czemu?

*Czy już siedzicie? To wieści
o czynach jego poznajcie.*

Przenieśmy się do XV wieku ...

Dawno, dawno temu na grunwaldzkiej ziemi w upalny, 15 dzień lipcowy Roku Pańskiego 1410 rozegrała się wielka bitwa ...

Bitwa pod Grunwaldem, Jan Matejko

*Witold, Wielki
Książę Litewski*

*Wielki Mistrz
i atakujący go wojownicy*

*Skarbek z Góry
i Kazimierz książę szczeciński*

*Zyndram z
Maszkowic*

Jan Žižka z Trocnova

Zawisza Czarny

Bitwa pod Grunwaldem, Wojciech Kossak

*Starły się w niej
potęga krzyżacka
z wojskami
Polski i Litwy.*

*Władysław Jagiełło miał
wówczas powiedzieć postom
krzyżackim:*

*„Mieczy u nas dostatek,
ale i te przyjmujemy jako
zapowiedź przyszłego
zwycięstwa”.*

*Jan Długosz Roczniki
czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*

*Król Jagiełło mszy słuchał
przed decydującym starciem,
a odprawiał je niejaki
Bartłomiej Długosz,
zaś brat jego - Jan
do walki się sposobił.*

Był to dzień wielkiego triumfu szlachcica z Niedzielską pod Wieluniem – – herbu Wieniawa. To on kontura brandenburskiego, znienawidzonego przez księcia Witolda, pojmał i przed jego oblicze doprowadził. W dowód monarszej wdzięczności otrzymał w zarząd zamek królewski w Brzeźnicy koło Radomska.

Herb Wieniawa

*herb rodziny Długoszów,
„Perstin” czyli „Wieniawa”
- Kołbuck*

Tam to w 1415 roku, jako czwarty syn z kolei przyszedł na świat także Jan, którego sława i znaczenie przewyższyła dzieło ojca. Następnym dziesięciu młodszym braci, otrzymało także to sławne imię. Nasz bohater miał więc liczną rodzinę: 13 braci i kilką sióstr.

Dzieciństwo
Jana Długosza

Mimo, iż był rycerskim synem to nie do miecza go sposobiono. Nie jemu przeznaczone były zwycięstwa na polu bitewnym jak ojcu.

Od najmłodszych lat zdecydowano, że zostanie duchownym. Dlaczego?

Być może powodem było wczesne osierocenie go przez matkę Beatę z Borowa. Skąd to wiemy? Przyszłego rycerza nie wysyłano do szkoły, a młody Jan mając sześć lat rozpoczął naukę w szkole parafialnej w Nowym Korczynie gdzie zamieszkał po tym jak ojciec jego otrzymał tam starostwo.

Jak głoszą „żywoty” naszego bohatera:

tak pilny był w nauce,

*że „zabawki swoje potopił w stawie
aby go od nauki nie odciągały.*

Rankiem biegł pierwszy do szkoły

blagając dozorców zamku

o otwarciu bramy”

i wypuszczenie go.

A decorative frame with a blue banner and a red tassel. The banner is blue with a white outline and a red tassel hanging from the left side. The frame is ornate with gold and brown scrollwork.

*W 1428 roku, mając 13 lat,
powiększył krąg żaków
na Uniwersytecie Jagiellońskim.*

*Zapisano go na Wydział
Sztuk Wyzwolonych.*

*Tam przez trzy lata studiował
dialektykę i filozofię.*

Collegium Maius

Odnowienie Akademii Krakowskiej

W tym czasie na uczelni wykładano po łacinie wiedzę opartą na dziełach antycznego filozofa Arystotelesa.

Na dziedzińcu

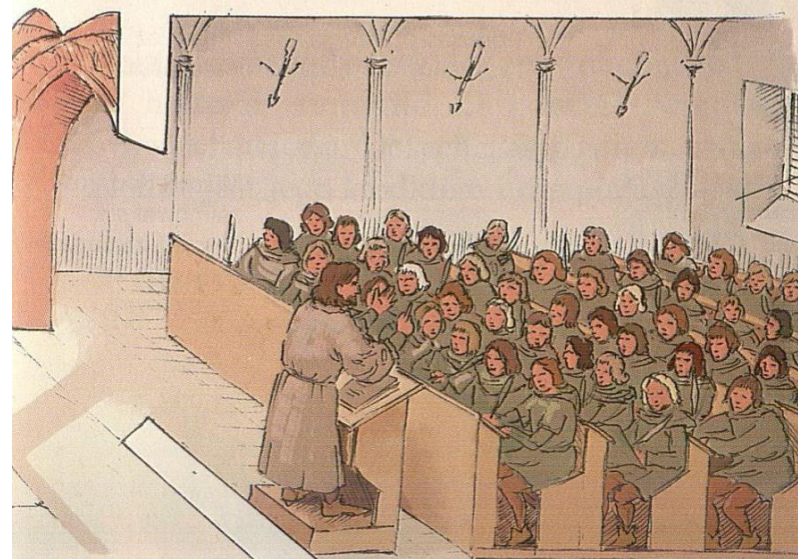
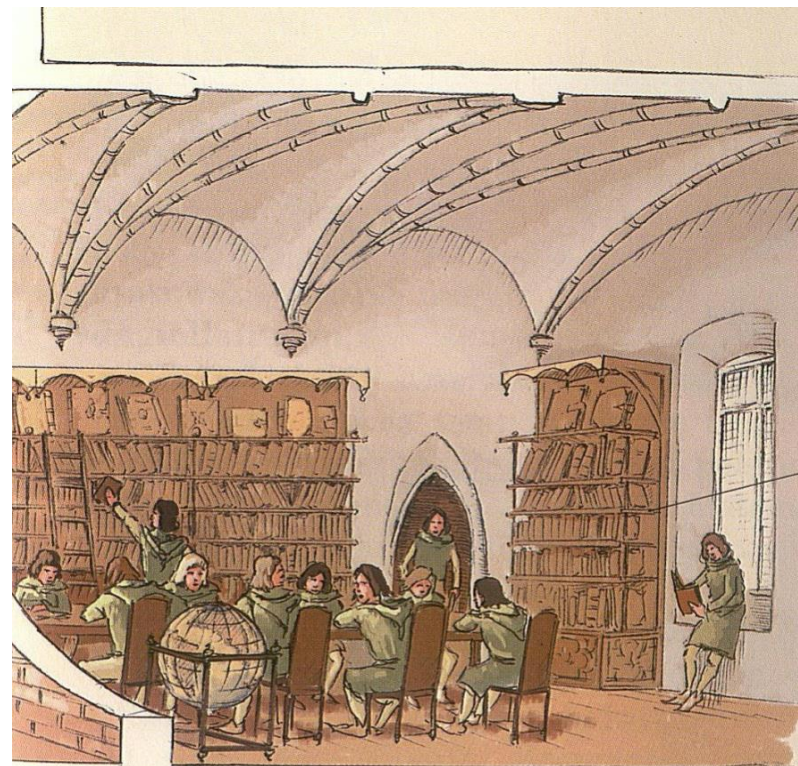

W salach

Księgi były wówczas bardzo cenne.

Żacy mogli z nich korzystać tylko w czytelni.

W największej sali odbywały się wykłady.

Jakich przedmiotów uczono wówczas na Akademii Krakowskiej?

Etap I:

LOGIKA* - POETYKA* - RETORYKA*

Etap II:

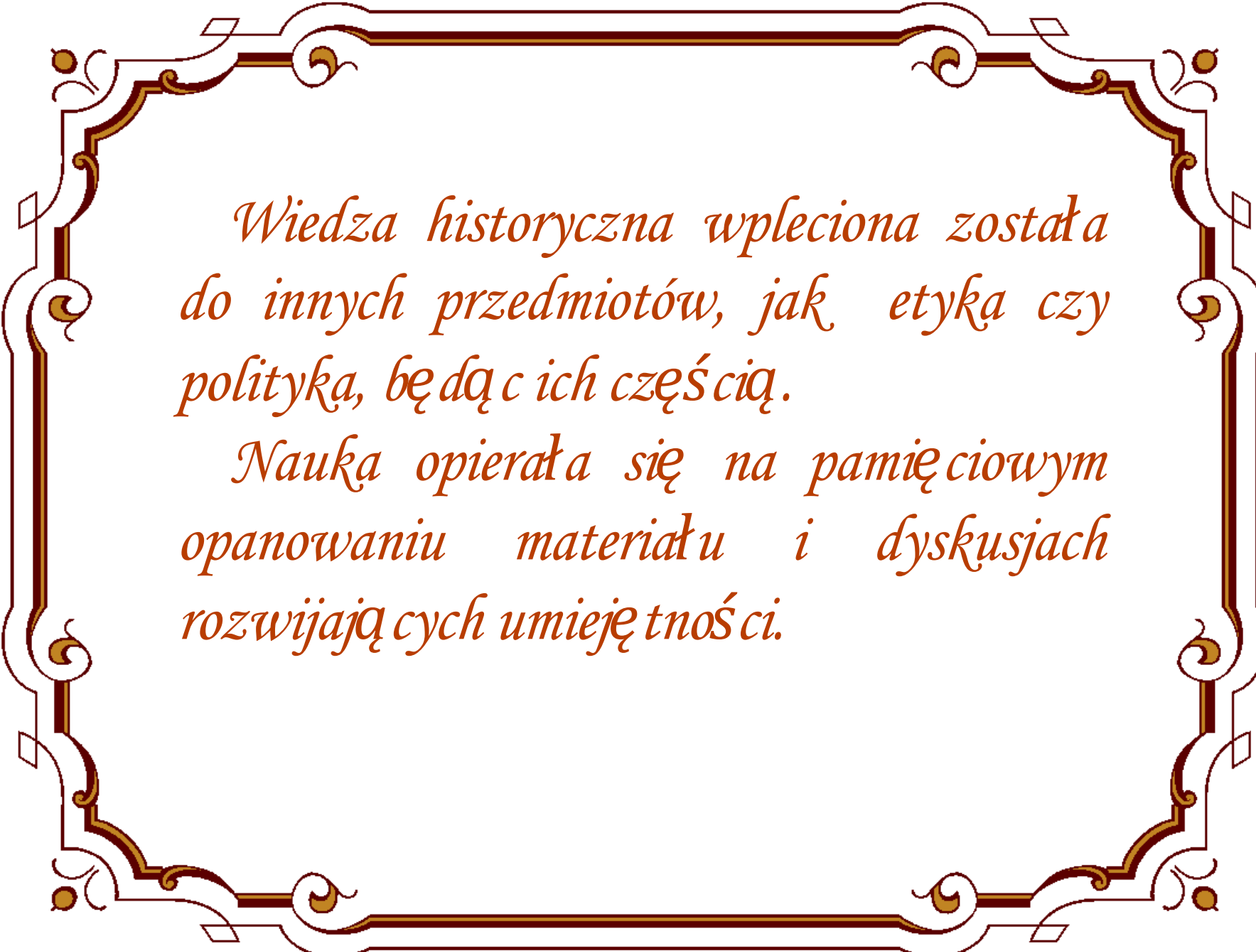
ARYTMETYKA* - GEOMETRIA*- ASTRONOMIA*-

MUZYKA*

Etap III:

ETYKA* - POLITYKA*

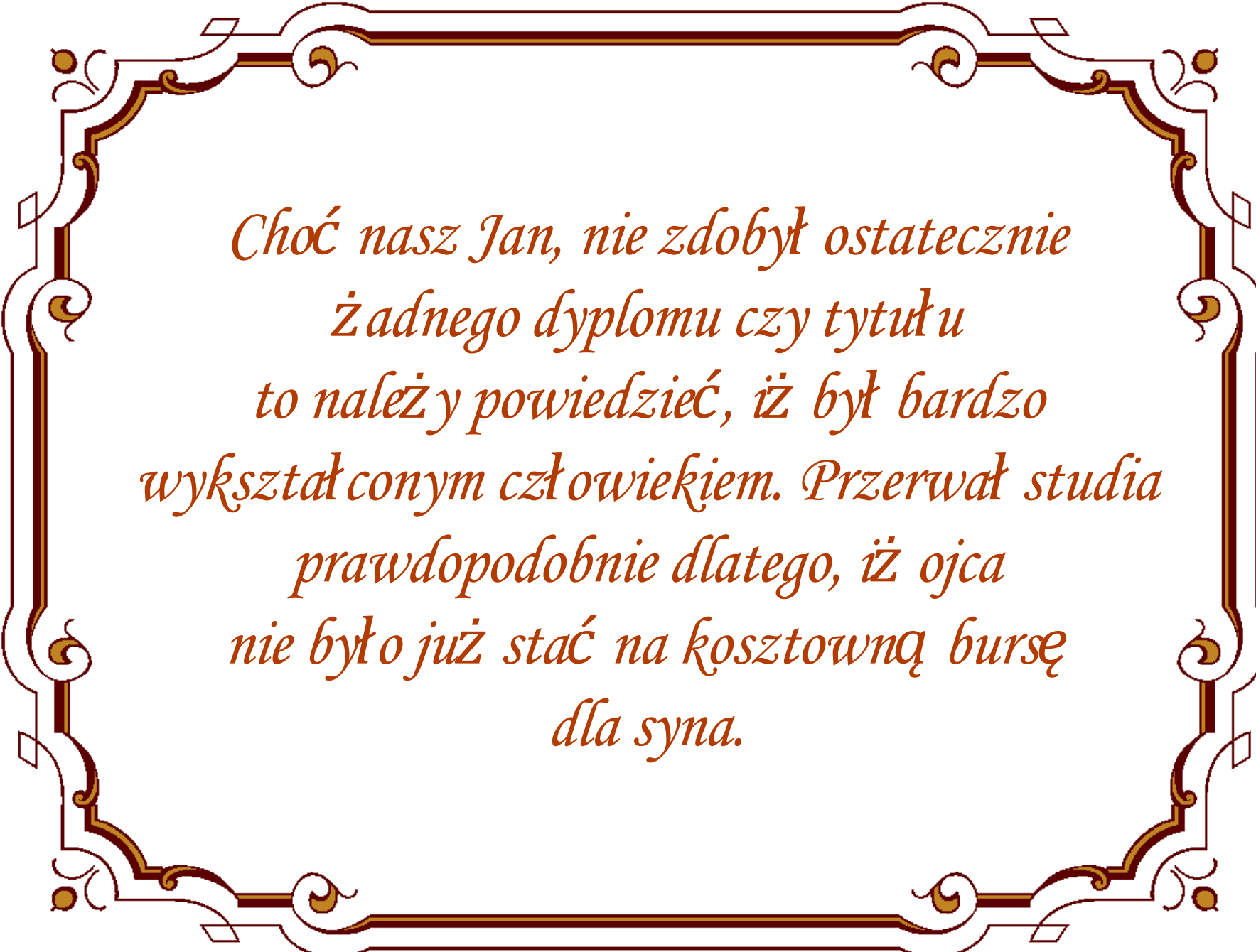
Wiedza historyczna wpleciona została do innych przedmiotów, jak etyka czy polityka, będąc ich częścią.

Nauka opierała się na pamięciowym opanowaniu materiału i dyskusjach rozwijających umiejętności.

Zdobył tam Jan Długosz czytanie w literaturze klasycznej oraz rodzimej Kronice Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem, która służyła żakom za podręcznik retoryki a równocześnie stanowiła doskonałe źródło wiadomości o przeszłości Polski. Tam też Długosz poznał dobrze łacinę.

*Średniowieczny
student - żak*

*Choć nasz Jan, nie zdobył ostatecznie
żadnego dyplomu czy tytułu
to należy powiedzieć, iż był bardzo
wykształconym człowiekiem. Przerwał studia
prawdopodobnie dlatego, iż ojca
nie było już stać na kosztowną bursę
dla syna.*

W służbie u bp. Zbigniewa Oleśnickiego

W roku 1431.

Jan Długosz miał 16 lat gdy opuścił uniwersytet i wstąpił na służbę do biskupa Zbigniewa Oleśnickiego. Początkowo był notariuszem, następnie sekretarzem, aż został kanclerzem i zaufanym człowiekiem biskupa. Tam uczył się tajników wielkiej polityki oraz dyplomacji. Poznał wybitne postacie swojej epoki, uczestniczył w najważniejszych wydarzeniach.

U boku biskupa uczestniczył w wielu misjach dyplomatycznych. Później gdy zyskał doświadczenie i zaufanie swego opiekuna odbywał samodzielnie podróże.

Pierwsza wyprawa miała miejsce przed 1436 rokiem do papieża – Florencja. Następnie na sobór do Bazylei. W 1440 r. Gdy Władysław II zwany później Warneńczykiem wstępował na tron węgierski, w orszaku królewskim znalazł się również Długosz.

*Tuż pod Wawelem, przy ulicy Kanonicznej
25 Jan Długosz mieszkał od 1450 roku.*

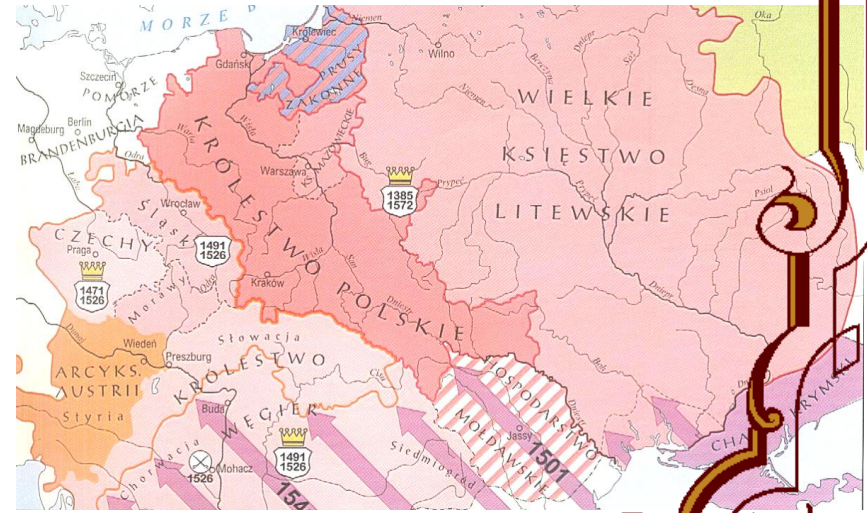
*Późnogotycka
tablica
upamiętniająca
Jana Długosza.*

Jan Długosz bohaterem

W czasie drogi powrotnej, z węgierskiej wyprawy, w Karpatach na orszak napadła banda zbójników. Nasz młody dworzanin, odznaczający się fizyczną sprawnością i odwagą odziedziczoną po ojcu rycerzu, ocalił życie biskupa.

Wiedzieć warto, iż w tych czasach wyprawy wszelkie były bardzo niebezpieczne. Na podróży nych czekały wyboiste drogi a zbójnicy ukrywali się po lasach. Wybierali się w drogę tylko ludzie odważni, wytrzymali na trudy i niewygody

Podróżował dużo po królestwie m.in. do Tyńca, Niepołomic, Lublina. Wielokrotnie wysyłany był na Śląsk, będący w tym czasie w rękach czeskich, na Spisz i Węgry. Triumfalnie podążał do Pragi ze swym wychowankiem Władysławem, któremu ofiarowano czeską koronę. W 1466 r. uczestniczył w rokowaniach z krzyżakami. Zakończyły się one pokojem w Toruniu, który na 300 lat zapewnił Polsce dostęp do morza.

*Wyprawy
dyplomatyczne
Jana Długosza*

Jan Długosz był we:

- **Florencji* **Bazylei* **Rzymie*
**Czechach* **Austrii* **Bolonii*
**Niemczech* **Ziemi Świętej*
**na Węgrzech* **Spiszu* **Śląsku*

OCEAN ATLANTYCKI

MORZE PÓLNOCNE

MORZE BALTICKIE

MORZE CZARNE

M. Ś R Ó D Z I E M N E

KRÓLESTWO SZKOCJI
EDYNBURG
Dublin
KRÓLESTWO ANGLII
LONDYN

KRÓLESTWO DANII
KOPENHAGA
Lubeka
Brema

RYGA
Królewiec
WILNO
Polski Zakon
Wielki

WIELKIE KSIĘSTWO LITEWSKIE
Kijów
Dniepr

KRÓLESTWO FRANCJI
PARYŻ
Nantes
Loara

RZESZA NIEMIECKA
KOLONIA
Luksemburg
Wroclaw
PRAGA
CZEKIE

KRÓLESTWO WĘGIERSKIE
BUDAPEST
WIEDEN
Duna

KRÓLESTWO KASTYLII
SARAGOSSA
TOLEDO
Palos
EMIRAT GREHADY GRENADA
SULTANAT MAROKA OFEZ
SULTANAT ALGIERU
TUNIS
SULTANAT TUNISU

REPUBLIKA WENECKA
WENECCJA
FERRARA
FLORENCJA
SIENA
RAGUZA
CZARNOGÓRA

IMPERIUM OSMAŃSKIE
KONSTANTYNOPOL (od 1453 r. STAMBUL)
Izmir
Ateny
Kreta
Rodos

Hospodarstwo Wołoskie (leżno tureckie)
Bukareszt
Warna

10°
10°
10°
10°

10°

20°

*Jan Długosz - wychowawca
i nauczyciel*

Orzeł państwowy z XVI w.

*W roku 1467
król Kazimierz Jagiellończyk
powierzył Janowi Długoszowi
wychowanie synów*

Kazimierz Jagiellończyk

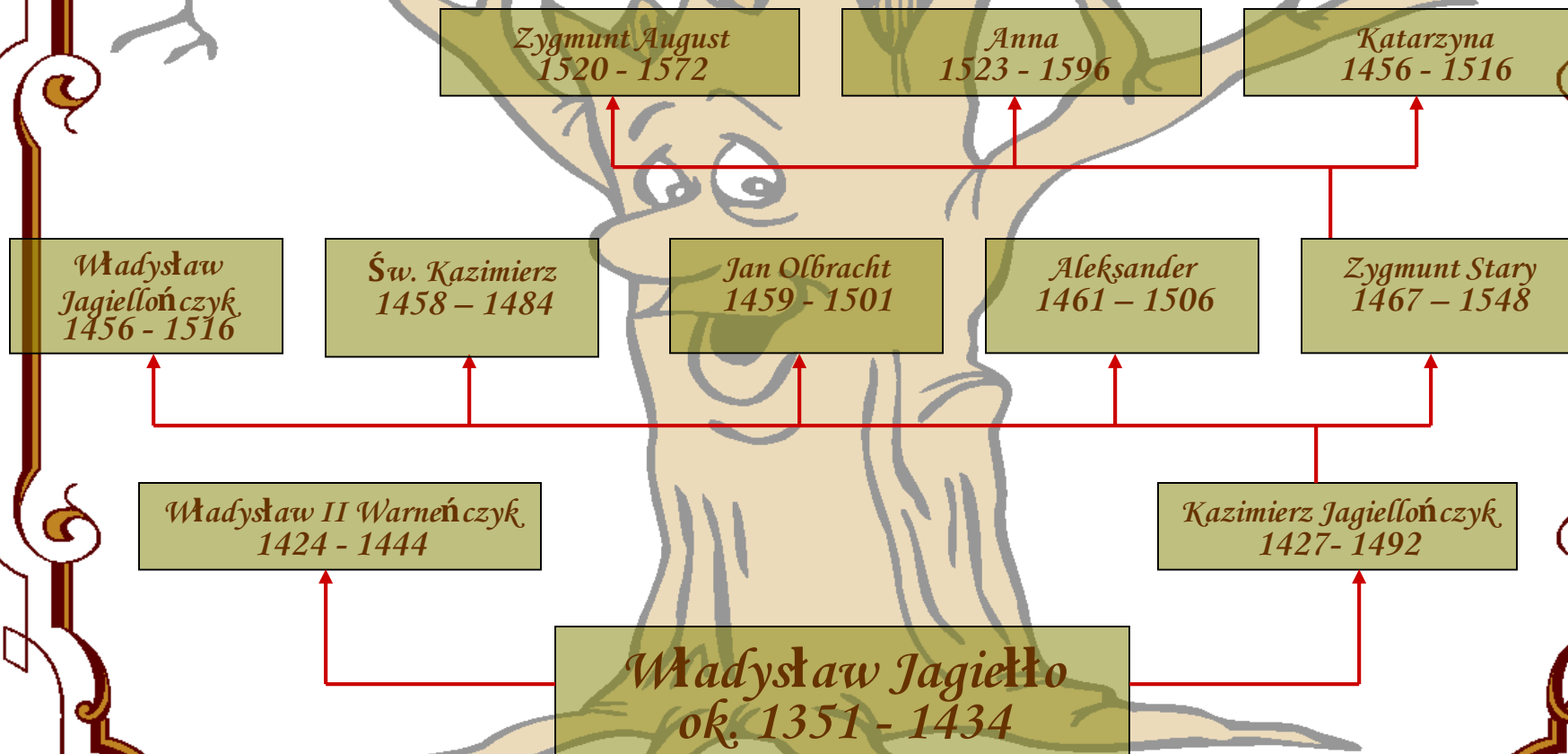
Wychowankowie Długosza

Najstarszy z królewiczów, Władysław, z początkiem 1467 r. dobiegał lat jedenastu, młodszy, Kazimierz i Jan Olbracht mieli skończyć 9 i 8 lat, Aleksander miał dopiero 6 i pół roku. W Nowy Rok urodził się Zygmunt, a Fryderyk nie był jeszcze na świecie, ale i on przejdzie przez szkołę Długosza.

Pod jego opiekę oddano także Bogusława - syna księcia słupskiego.

Obok nich z nauk Długosza korzystali synowie słynnych magnackich rodów jak Krzysztof Szydłowiecki.

Drzewo genealogiczne Jagiellonów

*Wychowankowie
Jana Długosza*

*Władysław
Jagiellończyk*

Św. Kazimierz

*Najzdolniejszy
i ulubiony uczeń
Długosza. Później
stał się świętym i
patronem Litwy*

Jan Olbracht

*Sprawił
nauczycielowi
najwięcej kłopotów
wychowawczych*

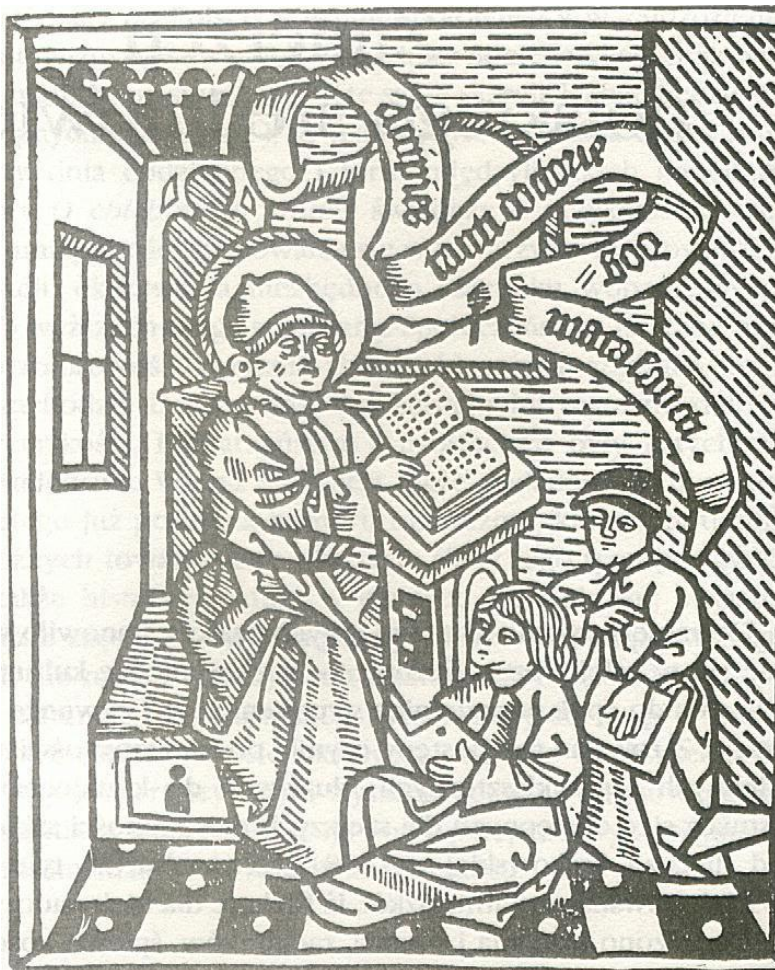
Aleksander

Zygmunt I Stary

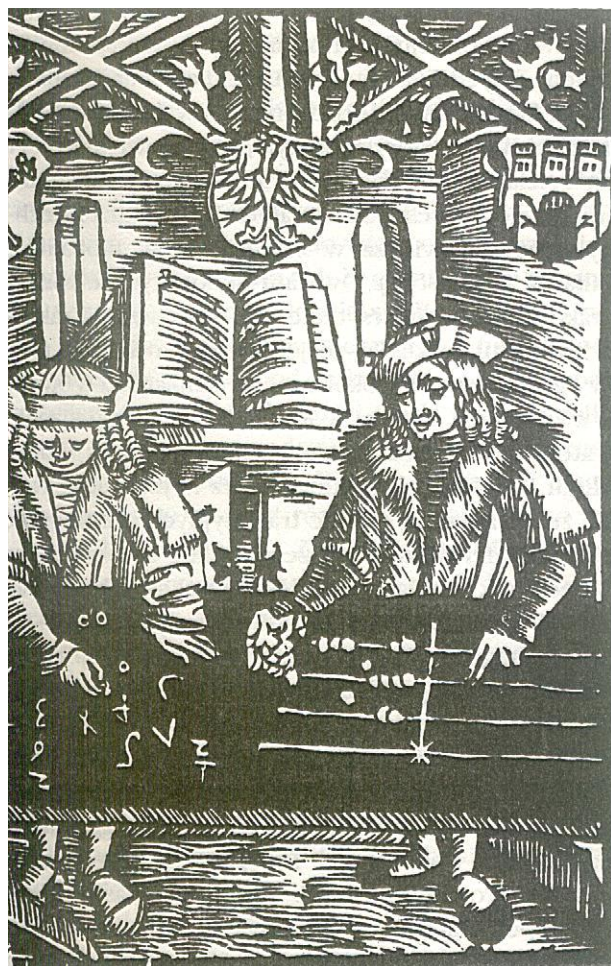

*Surowe i skromne wychowanie
królewiczów połączył Długosz
z doskonałym przygotowaniem przyszłych
władców do rządzenia państwem. Korzystał on z
renesansowych, humanistycznych dzieł, często
lekkich i barwnych anegdot
ale i pouczających faktów, czy listów doskonałych
europejskich polityków.
Zalecał również dzieła, wywołujące dyskusje
o problemach epoki, aby poprzez
nie kształtować samodzielną, twórczą
osobowość książąt.*

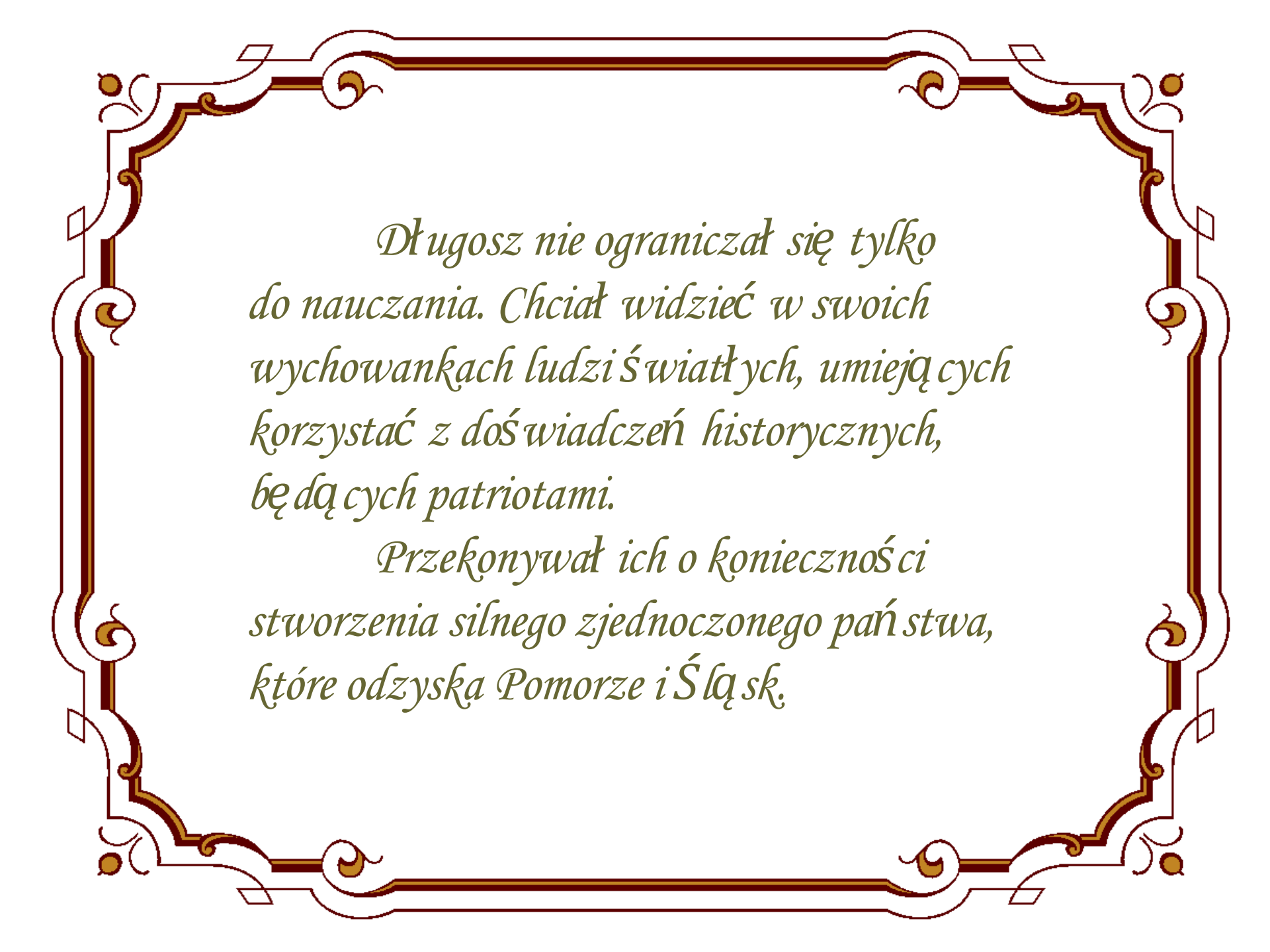

*Nauczyciel
i uczniowie.*

Drzeworyt 1497

*Matematycy
w pracowni.*

Długosz nie ograniczał się tylko do nauczania. Chciał widzieć w swoich wychowankach ludzi świątłych, umiejących korzystać z doświadczeń historycznych, będących patriotami.

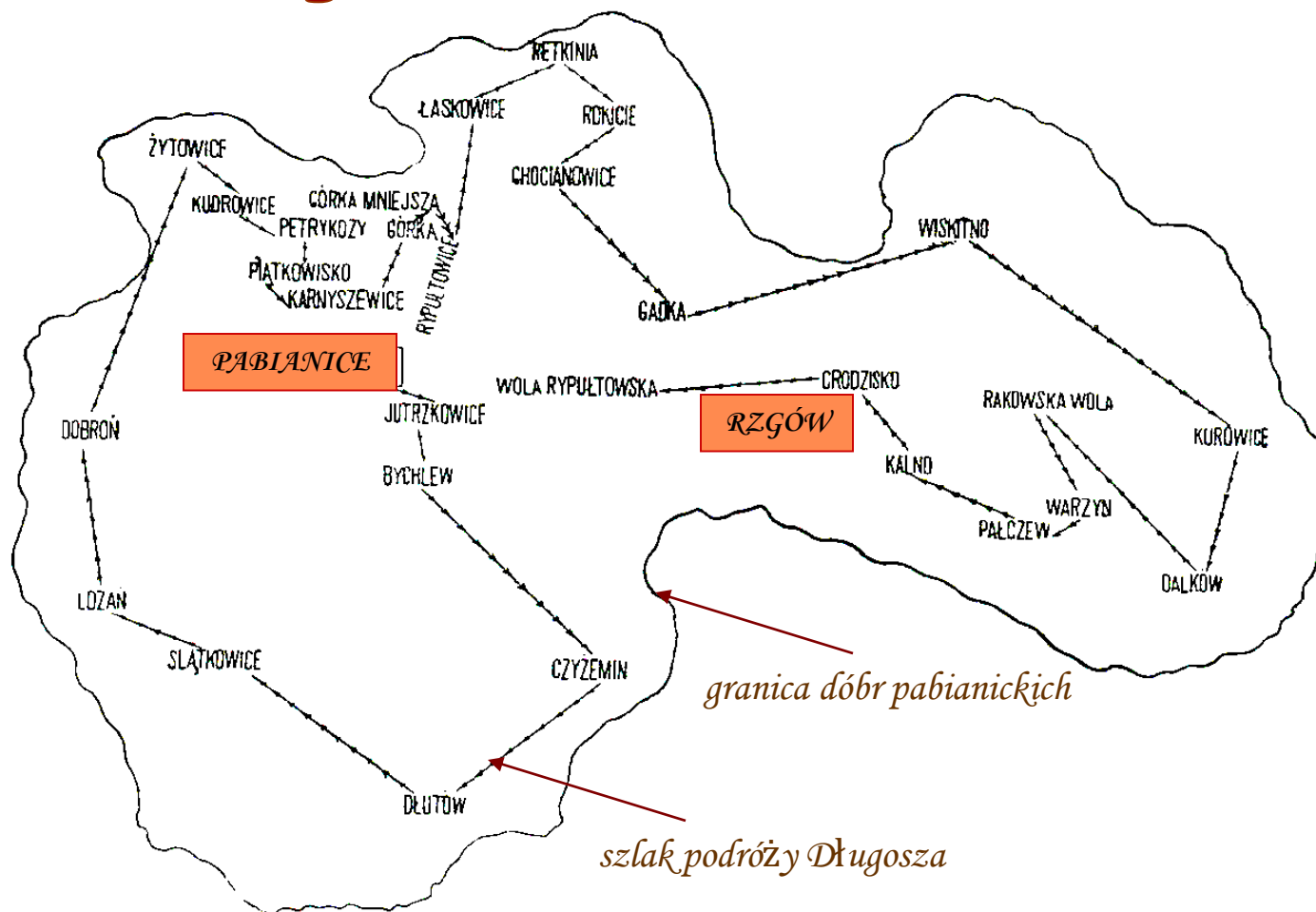
Przekonywał ich o konieczności stworzenia silnego zjednoczonego państwa, które odzyska Pomorze i Śląsk.

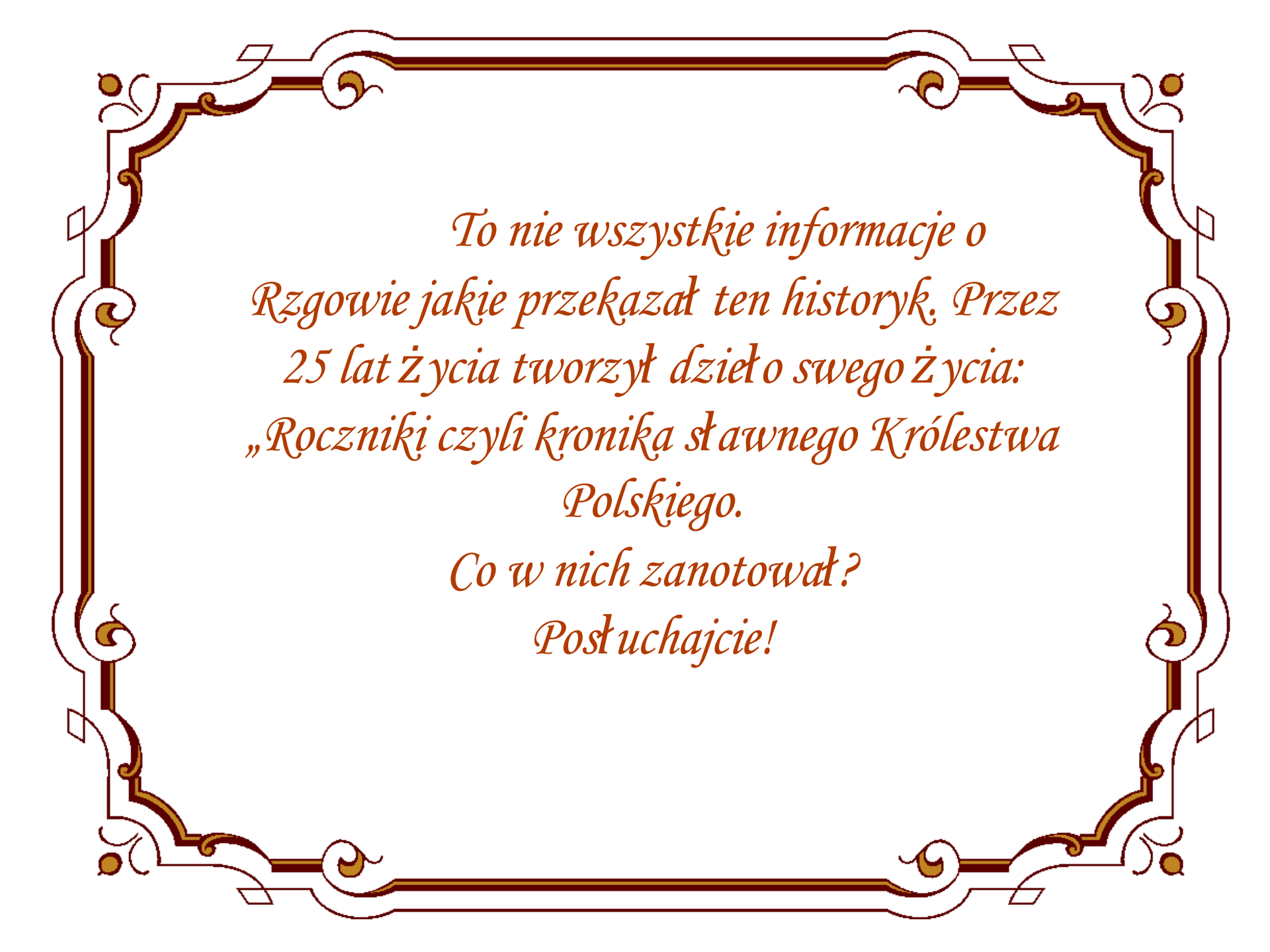
*Pragnął by zdobywali wiedzę
„o korzeniach swego narodu”
stąd podręcznikiem także była
Kronika mistrza Wincentego
zwanego Kadłubkiem.*

*W ten sposób kształtował,
u książąt, świadomość więzi
z ziemiami ojczystymi i miłości do
wspólnych dziejów narodu.*

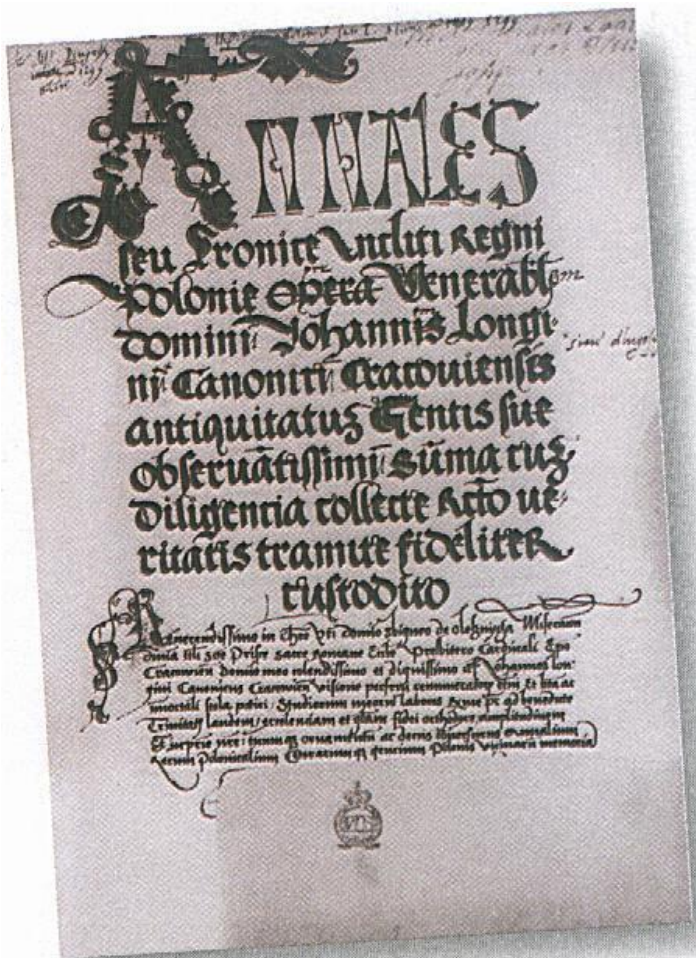
Czy wiecie, że prawdopodobnie Jan Długosz przebywał w okolicach Rzgowa? Nasze miasteczko należało do posiadłości Kapituły Krakowskiej i podlegało Pabianicom. „W dniu 9 maja 1466 roku kapituła delegowała do rewizji dóbr pabianickich kanoników Pawła..., Jana Długosza Starszego i Jakóba z Szadka, doktora dekretów. Że Długosz istotnie zwiedzał nasze dobra, widocznem jest ze wskazówek praktycznych, udzielonych przez niego osobiście administracji miejscowej. Dotyczą one lokowania miasta i erekcyi kościoła w Rzgowie (...), osadzania nowych wsi i regulacyi granic. Następnie wyniki tej lustracyi zamieścił w opisie włości pabianickiej w dziele „Liber beneficiorum dioecesi Cracoviensis” czyli Księdze uposażeń diecezji krakowskiej.

Dobra Pabianickie - miejsca w których, przebywał J. Długosz

*To nie wszystkie informacje o
Rzgowie jakie przekazał ten historyk. Przez
25 lat życia tworzył dzieło swego życia:
„Roczniki czyli kronika sławnego Królestwa
Polskiego.
Co w nich zanotował?
Posłuchajcie!*

*Jan Długosz,
Roczniki czyli Kroniki
sławneho Królestwa Polskiego*

(strona tytułowa)

Swoją pracę Długosz uważał za służbę ojczyźnie. We wstępie do kroniki stwierdził: „(...) wolałem napisać mniej uczenie i mniej ozdobnie, niż nie pisać wcale. (...) każdy bowiem jest dłużnikiem ojczyzny w takiej części, ile siły jego umysłu zdolne są wykonać, a za ostatniego powinien uchodzić taki, który jej nie uświetnił, nie wspomógł żadnym darem”.

Jan Długosz

o Rzgowie

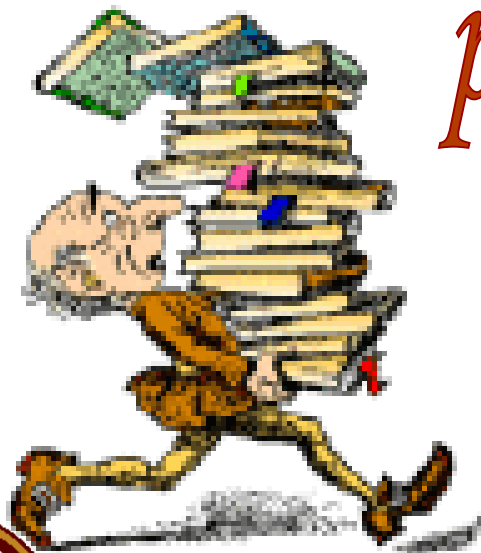

W obrębie dóbr pabianickich, nad rzeką Nerem, istniała zdawna wieś Rzgów. Starożytnej tej osadzie kapituła 10 lutego roku 1378 nadała prawo niemieckie szredzkie, a utworzone tamże wójtostwo sprzedała za siedem grzywien praskich „na wieczne czasy” Piotrowi de Styrnowicz.

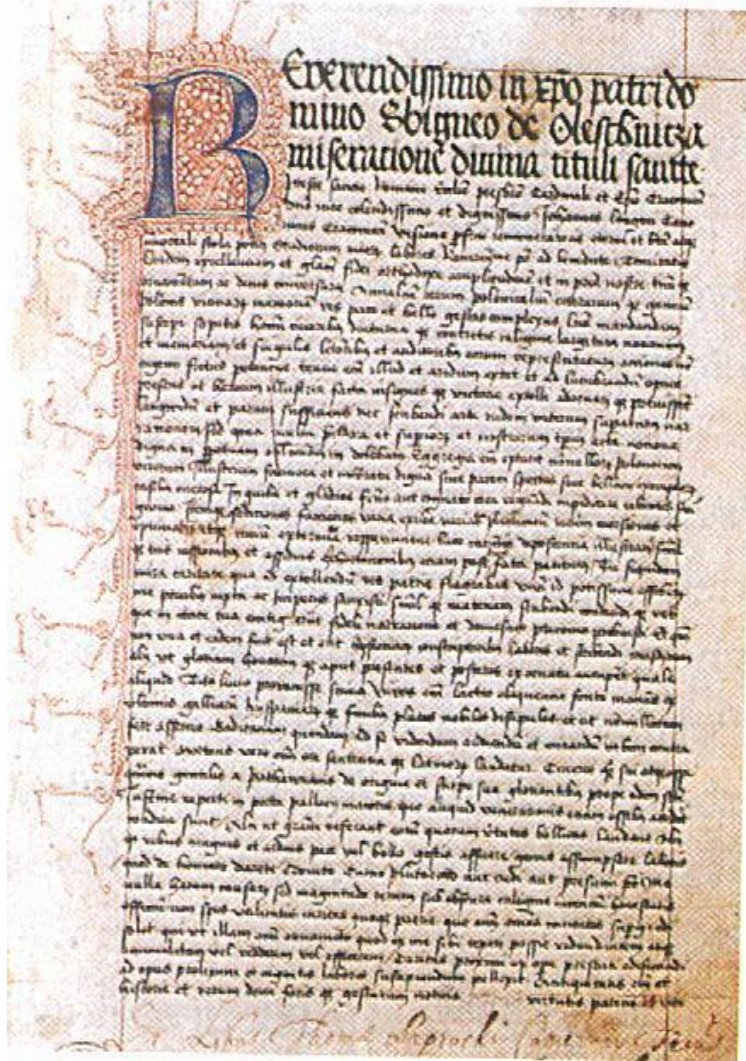
W wieku XV wieś miała 9 łanów ziemi uprawnej i 3 zagrody. Nader korzystne położenie Rzgowa ponad traktem wiodącym z Piotrkowa do Łęczycy tudzież z Wolborza do Uniejowa i Lutomierską, spowodowały kapitułę do przekształcenia wsi na miasto. W tym celu kapituła skupiła dawne wójtostwo wraz z młynem.

*Dnia 20 sierpnia roku 1467, w Krakowie -
wyjednano u króla Kazimierza III-go przywilej na
lokację miasta Rzgowa. Nadano mu prawo magdeburskie
czyli wszyscy mieszkańcy zwolnieni z pod jurysdykcji
sądów królewskich, odpowiadać mają przed kapitułą,
wreszcie przed własnym wójtem i to we wszystkich
sprawach, nie wyłączając najcięższych przestępstw. Dalej
otrzymali mieszczanie prawo wolnego sprowadzania i
sprzedaży soli z zup Bochni i Wieliczki. Wreszcie ustalono
dwa jarmarki trzydniowe na św. Trójcę i św. Marcina oraz
targ tygodniowy
we wtorki(...).*

*Dzieła napisane
przez Jana Długosza*

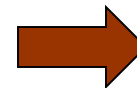
Był najwybitniejszym dziejopisem naszego Średniowiecza, autorem monumentalnych, łacińskich Roczników czyli kronik sławnego Królestwa Polskiego, - Historiae Poloniae, obejmujących dzieje Polski od czasów bajecznych do roku 1480. W swej pracy oparł się na dokonaniach poprzedników, starannie przestudiowanych dokumentach i przekazach ustnych. Roczniki mają układ kronikarski; przedstawiają kolejne wydarzenia według dat rocznych, wiążąc je wzajemnie w łańcuch przyczynowo-skutkowy. Talent literacki autora przejawia się głównie w barwnych opisach postaci i zdarzeń.

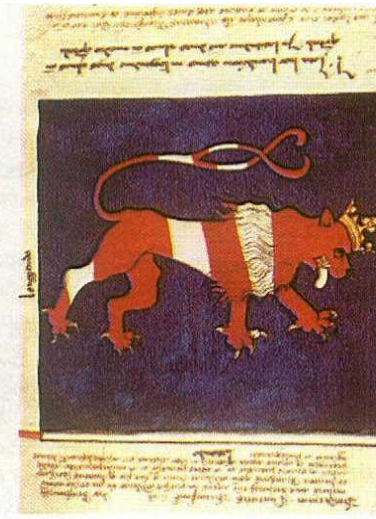
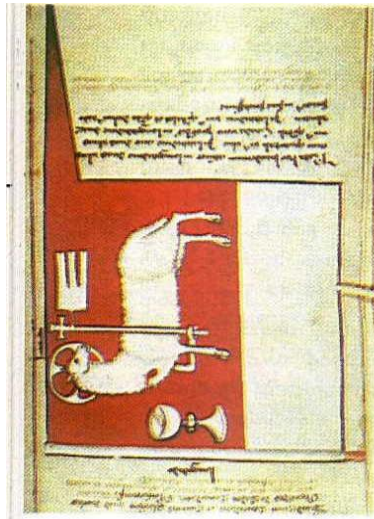
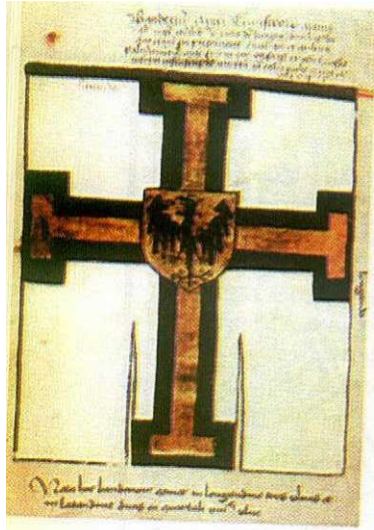

*Roczniki czyli kroniki
sławnego Królestwa Polskiego,
- Historiae Poloniae*

Rozpoczął swe prace historyczne od inwentarza dóbr katedry krakowskiej, który ukończył w 1440 r. Był to, w pewnym sensie, wstęp do późniejszej Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis (Księgi uposażeń diecezji krakowskiej) napisanej w latach 1470-1480.

W 1448 powstała Banderia Preutunorum. Był to dokładny opis chorągwi krzyżackich zdobytych pod Grunwaldem. Długosz nie poprzestał na samym opisie, ale dołączył wizerunki chorągwi malowane na pergaminie.

Jan Długosz
1415 - 1480

Logika (gr.) nauka o zasadach myślenia czyli o istocie prawdy i fałszu udowodnianych przez dowodzenie, wnioskowanie, wyjaśnianie i uzasadnianie.

Retoryka (łac. <gr.) sztuka wymowy, nauka sprawnego i pięknego wystawiania się: powstała w starożytnej Grecji; wykładana w szkołach europejskich do połowy XVIII wieku.

Poetyka (łac. <gr.) nauka o literaturze zajmująca się analizą i systematyką form literackich oraz ich rozwojem historycznym. Zbiór reguł określających w danej epoce idealny kształt dzieła literackiego.

Astronomia (gr.) najstarsza nauka przyrodnicza, której przedmiotem badań są ciała niebieskie ich rozkład i ruchy w przestrzeni, pochodzenie oraz ewolucja, a także Wszechświat jako całość. Najstarsze ślady zainteresowania astronomią przetrwały od najstarszych cywilizacji; rozwinęli ją Grecy i przejęli następcy. Zajmowali się nią: Filolaos z Krotonu, Arystarch z Samos, Klaudiusz Ptolomeusz.

Arytmetyka (gr.) nauka o liczbach, regułach, działaniach na nich m. in. dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie.

Geometria (gr.) jeden z najstarszych działów matematyki zajmujący się badaniem figur geometrycznych na płaszczyźnie i w przestrzeni oraz zależności między nimi. Pierwszymi matematykami zajmującymi się geometrią byli Grecy: Tales z Miletu, Pitagoras i Euklides.

Muzyka (łac. < gr.) sztuka łączenia dźwięków w celu uzyskania spójnego zmysłowego odbierania doświadczenia dźwiękowego. Udokumentowana historia muzyki na zachodzie (Europa) rozpoczęła się w średniowieczu od muzyki liturgicznej w kościele katolickim.

Polityka (gr.) sztuka rządzenia i kierowania sprawami wspólnoty, państwa; reprezentowania narodowych interesów na arenie międzynarodowej.

Etyka (gr.) dziedzina filozofii zajmująca się wartościowaniem ludzkich czynów czyli moralnością. Zajmuje się postępowaniem człowieka, dobrem, powinnością moralną, sumieniem, dobrem, wartościami.

Bibliografia

Bogucka M., Dzieje kultury polskiej do 1918 roku, Wrocław 1991.

Grzybowski S., Jan Długosz, Kraków 2003.

Małkowski T., Rzeźniowiecki J., Historia i społeczeństwo, Gdańsk 2000.

Kronika Polski, seria wyd.

Poczet królów i książąt polskich, red. A. Garlicki, Warszawa 1991.

Rzeszowski S., Wychowanek Długosza, Warszawa 1975.

100 największych Polaków, red. J. Tropiło, Poznań 2004

Sztuka i historia. Materiały Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki Kraków, listopad 1988, Warszawa 1992.

Wielka Encyklopedia Świata, t. 3, Oxford Educational Ltd 2003.

Wielka historia Polski, t. II, XI, Kraków 1997 – 2000.

Autorzy

§ *A. Pokorska* – nauczyciel historii

§ *D. Chojnowska* – nauczyciel przyrody

